

มติชน

Matchon
Circulation: 950,000
Ad Rate: 1,650

Section: First Section/ประชาชน

วันที่: จันทร์ 10 ตุลาคม 2565

ปีที่: 45

ฉบับที่: 16283

หน้า: 1 (ขวา), 13

Col.Inch: 198.53 Ad Value: 327,574.50

PRValue (x3): 982,723.50

คลิป: สีสี่

หัวข้อข่าว: ชุดลึก'ศาสนาผี'หลายพันปีเปิดบทกวีการเมืองร่วมสมัยใน'ข้างขึ้นข้างแรม'

ชุดลึก
'ศาสนาผี'
หลายพันปี

U.13

ชุดลึก'ศาสนาผี'หลายพันปี เปิดบทกวีการเมืองร่วมสมัย ใน 'ข้างขึ้นข้างแรม'

อธิปไตยโต้กังช้า
เพด็จมาย่อมเป็นไป
ผลดอกออกคราวใด
อำนาจรัฐแผ่กัน ฟังกล้วย ใต้ดิน

เช่นไร

เช่นฉะนั้น

กระโดนใต้

มาด้วยโกงอำนาจราษฎร
ขัดคานพระนครรัฐประหาร
อวดปราบโกงโกงคอโคตรรำคาญ
จำอวดรัฐราชการโกงปราบโกง

คือ ส่วนหนึ่งของโคลงและกลอนที่กึ่งกึ่งพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร ในกิจกรรม Special talk หัวข้อ 'ศาสนาผีในไทย หลายพันปี ก่อนประวัติศาสตร์ถึงปัจจุบัน' จัดโดย สำนักพิมพ์มติชน เมื่อไม่กี่วันมานี้

เปล่งลุ่มเสียงอย่างมีพลังจากการอ่านและเอื้อนเอ่ยของ **พศ.คมกฤช**

อู่เต็กเค่ง อาจารย์คณะอักษรศาสตร์ ม.ศิลปากร ผู้เชี่ยวชาญด้าน พุทธ พราหมณ์ผี และ **พศ.ดร.**

บ้วย อุ่นใจ อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์

ม.มหิดล หนึ่งในเจ้าของผลงาน

งาน Vaccine War สมรภูมิจาก

วัคซีนโควิด-19 ที่พลิกมาจับ

บทผู้ถ่ายทอดบทกวีผลงานมีชื่อ

โคลงรุ่นอาวุโส **ขรรค์ชัย บุนปาน**

ประธานกรรมการบริษัท มติชน จำกัด

(มหาชน) และมีกลอนรุ่นเก่า **สุจิตต์**

วงษ์เทศ คอลัมนิสต์ฝีปากคมกริบ ผู้ออก

อาละวาดผ่านบทกลอน

กระซิบมือจับจองหัวมวบฝังชาย-ขวา ใน หน้า 3 หนังสือพิมพ์มติชนรายวันทุกฉบับวันอาทิตย์ ต่อเนื่องยาวนาน ไม่มีพักเบรก ก่อนถูกคัดสรรมารวมเล่มเป็นพ็อคเก็ตบุ๊กในชื่อ 'ข้างขึ้นข้างแรม'

จัดเต็ม บทกวีตั้งแต่เดือนมกราคม 2559-พฤษภาคม 2565 รวม 6 ปี 5 เดือน ไว้ภายในเล่มเดียว

ผ่านการฟันแล้วฟันอีก โดย กฤช เหลือลมัย ที่ไม่ใช่เพียงคอลัมนิสต์ด้านอาหารช็อกกิ้ง ทว่า ยังเป็นกวีการเมืองผู้ร้ายกลอนวิพากษ์เผด็จการอย่างเจ็บแสบตลอดมา

ร่วมฟันอีกแรงโดย **รศ.ดร.ประภัสสร ซูวิเชียร** อาจารย์คณะโบราณคดี รั้วศิลปากรวังท่าพระ ผู้แจ้งเกิดในบรรณพิภพจาก 'วัดร้างในบางกอก'

ไม่เพียงเท่านั้น ทั้ง 2 ยังเป็น 'รุ่นน้อง' คณะโบราณคดีของ 'พี่ข้าง-พี่ติด' ส่วนหน้าปกสะดุดตา มองเพียงวินาทีเดียวโลกก็รู้ว่ามาจากฝีมือ ตะวัน วัญญา ศิลปินระดับอินเตอร์ รุ่นน้องศิลปากรจากคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์

นับเป็นที่มาของที่มีประวัติศาสตร์ชีวิตเชื่อมโยงสัมพันธ์ อีกทั้งยังมีจุดร่วมสำคัญคืออุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ไหลเวียนในความรู้สึกนึกคิด

อารมณ์ความรู้สึกในบันทึกประวัติศาสตร์ เครื่องด่าเผด็จการที่มีฉันทลักษณ์

"อ่านแล้วหลากหลายอารมณ์ความรู้สึก ทั้งในแง่ที่เหมือนมีคนพูดแทนเรา บางทีเราก็ออยากเปล่งเสียงออกไป แต่ไม่มีความสามารถในเชิงกวี ก็มีคนที่มีความสามารถในเชิงกวีพูดแทนแล้ว ในบางความรู้สึกก็ระทดท้อใจกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในตอนนี้ที่ถูกเล่าซ้ำในบทกวี"

พศ.คมกฤช หรือเชฟหมี กล่าวถึงรวมบทกวีใน 'ข้างขึ้นข้างแรม' ทั้งยังมองในมุมของการเป็นบันทึกประวัติศาสตร์การเมืองร่วมสมัย

"ผมคิดว่า เวลาเราพูดถึงการบันทึกประวัติศาสตร์ หลายครั้งจะนึกถึง

มติชน

Matchon
Circulation: 950,000
Ad Rate: 1,650

Section: First Section/ประชาชน

วันที่: จันทร์ 10 ตุลาคม 2565

ปีที่: 45

ฉบับที่: 16283

หน้า: 1 (ขวา), 13

Col.Inch: 198.53 Ad Value: 327,574.50

PRValue (x3): 982,723.50

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: ชุดสื่อ 'ศาสนาผี' หลายพันปีเปิดบทกวีการเมืองร่วมสมัยใน 'ข้างขึ้นข้างแรม'

การบันทึกที่เป็นวิชาการ แต่จริงๆ แล้วยังมีมิติด้านอารมณ์ ความรู้สึกด้วย เมื่อมันถูกบันทึกด้วยโคลงกลอนที่มีฉันทลักษณ์ ย่อมไม่ใช่แค่บันทึกเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงเฉยๆ แต่ยังมีสภาพอารมณ์ความรู้สึกของผู้คน นี่เป็นสิ่งสำคัญ และแตกต่าง ในเล่มข้างขึ้นข้างแรม

บันทึกประวัติศาสตร์ อาจมีคนเขียนในเชิงวิชาการอยู่ แต่ผมคิดว่าเล่มนี้มันให้อะไรมากกว่านั้น เป็นการให้คนละแบบ ให้อารมณ์ ความรู้สึกในเชิงสุนทรียะด้วย และที่สำคัญ ถ้าผมพูดในเชิงส่วนตัว บางทีนี่ก็อยากเขียนอะไร ตำนานนิทานหนึ่งในเฟซบุ๊ก แต่ก็ไม่ออก งานของคุณลือจิตต์กับอาจารย์ข้าง ก็ น่าจะเป็นเครื่องตัวแทนเราได้ด้วย ตัวอย่างมีขึ้นเชิง (หัวเราะ)" ผศ.คมกฤษ กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ต่อหน้าบรรดาศิษย์ ซึ่งนั่งอยู่บนเก้าอี้แถวหน้า และ ลือจิตต์ ซึ่งนั่งพักในห้องข้างๆ หลังบรรยายพิเศษในประเด็นศาสนาผีเพิ่ง เสร็จสิ้น

"โดนใจ"

คือนิยามสั้นๆ จากความรู้สึกของ ผศ.ป๋วย ก่อนอธิบายเพิ่มเติมว่า

"ความรู้สึกของผมก็คล้ายกับอาจารย์ลือจิตต์ เพราะบทกลอนที่อ่านสะท้อนความรู้สึกได้ดีมาก ฉันทลักษณ์สวยงาม แสดงอารมณ์ได้ชัดเจน และพูดแทนเราในความอัดอั้นตันใจหลายๆ อย่าง ที่ต้องเจอในปัจจุบัน และยังเป็นประวัติศาสตร์ซ้ำรอยไปเรื่อยๆ

เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์อย่างมีศิลปะและสุนทรียะ ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่เราขาดในปัจจุบัน



ทวงความเป็นธรรม

'ศาสนาผี' ถูกลืมจากการศึกษา

ย้อนไปในราว 1 ชั่วโมงก่อนหน้า ลือจิตต์ ผู้ก่อตั้งนิตยสารศิลปวัฒนธรรม รัยมนตรีสะกดแผนานูแพนที่เนืองแน่นรับฟังบรรยายเรื่องราวของศาสนาผี ที่สำนักพิมพ์มติชนเปิดให้ลงทะเบียนล่วงหน้า สร้างสถิติที่นั่งเต็มในเวลาไม่กี่ชั่วโมง

ไม่ได้กล่าวเป็นร้อยกรอง แต่เล่าด้วยร้อยแก้ว เริ่มด้วยเรื่อง 'ขวัญ' ซึ่งเป็นความเชื่อในศาสนาผี

ซึ่งคนส่วนใหญ่คิดว่าประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ในสังคมไทยมาจากศาสนาพุทธทั้งหมด แต่ความเป็นจริงไม่ใช่เช่นนั้น เพราะมากมายด้วยความเชื่อจากศาสนาผีที่ถูกผนวกเข้ามา ผสมผสานพราหมณ์และพุทธ เกิดศาสนาไทยๆ อย่างในวันนี้

คอลัมนิสต์ไม่ติดกระดุมบน ยกร่องร้อยหลักฐานมากมาย อาทิ เพลงปี่พาทย์ชุดทำขวัญซึ่งเป็นเพลงชุดยาวหลายเพลงต่อเนื่องกัน โหมโรงเช้า ขึ้นด้วยเพลง 'สาธุการ' ในขณะที่เพลงทำขวัญไม่มีสาธุการ ไม่ไหว้พระ เพราะเป็นเพลงผี ขึ้นด้วยเพลงนางนาค ซึ่งเป็นผีบรรพชนในอุษาคเนย์ หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นี่เป็นเรื่องสำคัญ แต่การศึกษาไทยปฏิเสธ

นอกจากนี้ คำที่คุ้นเคยอย่าง 'ของขวัญ' ก็เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องขวัญ ซึ่งคนมักกับสนหรือนำไปปะปนกับ 'วิญญาณ'

"คนเชื่อเรื่องขวัญ แต่มักคิดว่าเป็นวิญญาณ คนตาย ขวัญไม่ตาย ปัจจุบันเวลามีการนิมนต์พระไปเชิญวิญญาณ จริงๆ แล้วไม่ใช่วิญญาณ แต่เป็นขวัญ" ลือจิตต์กล่าวต่อหน้าภิกษุสงฆ์หลายรูปที่ลงทะเบียนมานั่งฟัง ทั้งยังหยอดคมว่า

"ในวันนี้มีพระนั่งอยู่ด้วย ขอให้ถามพระองค์"

จากนั้น กล่าวถึงบทบาทผู้หญิงในสังคมอุษาคเนย์ในอดีตว่าอยู่ในสถานะสูงกว่าชาย ดังเช่นการพบโครงกระดูกสตรีที่สวมใส่ลูกปัดนับแสนเม็ดที่แหล่ง



สั่งซื้อหนังสือ 'ข้างขึ้นข้างแรม' โทร 02-5389-002
หรือ 0350-3360 www.matichonbook.com

บางครั้งเราเสพงานศิลปะ เสพความสุนทรีย์ แต่บางทีหาไม่เจอ พอได้อ่านโคลงกลอนแบบนี้ รู้สึกว่ามีอารมณ์ที่แฝงอยู่ ได้อรรถรสหลายรสมาเต็มแบบนี้ ผมคิดว่าวาทะนี้คือสิ่งหนึ่งที่สำคัญ การจะศึกษาประวัติศาสตร์ ต้องเก็บอารมณ์ เห็นศิลปะ มองทุกอย่าง ซึ่งเล่มนี้ครบเครื่อง" นักวิทยาศาสตร์ผู้หลงใหลในสุนทรียศาสตร์ กล่าว พร้อมย้ำว่า "หายากครบ หนังสือแบบนี้" ทั้งท้าย

มติชน

Matchon
Circulation: 950,000
Ad Rate: 1,650

Section: First Section/ประชาชน

วันที่: จันทร์ 10 ตุลาคม 2565

ปีที่: 45

ฉบับที่: 16283

หน้า: 1(ขวา), 13

Col.Inch: 198.53 Ad Value: 327,574.50

PRValue (x3): 982,723.50

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: ชุดลึก'ศาสนาผี'หลายพันปีเปิดบทกวีการเมืองร่วมสมัยใน'ข้างขึ้นข้างแรม'



Pre-Order ชุด Limited Edition 'ข้างขึ้นข้างแรม' ชรรค์ชัย ภูมิปาน, สุจิตต์ วงษ์เทศ คำนำเสนอโดย เสถียร จันทิมาธร พร้อมของพรีเมียมสุดพิเศษ และฉายเงินจากสองกุณการสยาม พุทธปี 11 ตุลาคม วันสุคติชัย ได้ที่เฟซบุ๊ก matchonbook-สำนักพิมพ์มติชน



โบราณคดีบ้านโคกพนมดี จังหวัดชลบุรี ถือว่ามีอำนาจและศักดิ์ศรีมากกว่าชาย ผู้หญิงคือหัวหน้าเผ่าพันธุ์

“เวลาแต่งงาน เรียกว่า-สาว ผู้หญิงเป็นนาย ผู้ชายเป็นบ่าว ผู้สืบสายตระกูลคือหญิง ศาสนาผีต้องเข้าทรง ร่างทรงคือตัวกลาง และต้องเป็นผู้หญิง ส่วนหนึ่งเป็นหัวหน้าเผ่าพันธุ์ สามารถติดต่อกับผีได้ ผีฟ้าไม่ลงผู้ชายลงแต่ผู้หญิง” สุจิตต์ชวนให้ผู้หญิงตั้งข้อสังเกตไปพร้อมๆ กันว่าแล้วขอพักจิบน้ำ หลังร่ำมานาน ก่อนเข้าสู่อีกประเด็นสำคัญ

เรื่องผี อย่าเอาพทธรธิบาย แนะโบราณคดีไทยเลิกใช้คำ 'ของอุทิศ'

สุจิตต์ยังกล่าวถึงคำว่า 'มด' ซึ่งปัจจุบันคุ้นเคยกันในคำว่า ผีมด แม่มด เป็นต้นว่า ปัจจุบันยังไม่มีคำอธิบายอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ตนสันนิษฐานว่า เป็นคำเดียวกับคำว่า 'มดลูก' ซึ่งเป็นอวัยวะที่กำเนิดบุตร สัมพันธ์กับพิธีกรรมการฝังศพครั้งที่ 2 ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ซึ่งผู้ตายจะถูกนำโคจรกระดูกมาต่อใหม่ ใส่ลงในภาชนะดินเผา โดยมีผู้ตีความว่า สื่อถึงการคืนสู่ครรภ์มารดา

“เรื่องใหญ่ที่สุด คือความตาย ในศาสนาผี ไม่มีโลกหน้า มีแต่โลกของผีและโลกของคน อย่างไรก็ตาม ความตายในความเข้าใจปัจจุบันกับอดีตเป็นคนละเรื่อง หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ แสดงให้เห็นว่า พิธีกรรมความ

ตายมีชนชั้น 1.รากหญ้า ให้แรงงาน ทำขวัญ 1-2 วัน 2.ชนชั้นนำ หัวหน้าเผ่า มีพิธีกรรมยาวมาก หลายพันปีก็ก่อนก็มีอภิสิทธิ์ชนแล้ว” สุจิตต์กล่าว

จากนั้น ชัยมาเล่าถึงการฝังศพในอดีตบริเวณ 'ลานกลางบ้าน' ในชุมชนเมื่อครั้งยังอยู่ที่บ้านเกิดในจังหวัดปราจีนบุรี ยังเห็นบรรรยากาศงานศพที่บ้านสามสามไร่ เล่าว่ามีผีสิง มีมหรสพ ไม่ใช่งานโศกเศร้าที่ต้องแต่งกายด้วยชุดสีดำเหมือนปัจจุบันซึ่งเป็นอิทธิพลจากตะวันตกที่รับมาในภายหลัง

“ชุมชนสมัยก่อน มีลานกลางบ้านเป็นศูนย์กลาง เวลาฝังศพก็ฝังที่ลานกลางบ้านซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีการสุดขวัญ เรียกขวัญหลายคืน เพราะขวัญหาทางกลับไม่ถูก ต้องตีกระาะเคาะไม้ สุนัขเหอฮา เพื่อเรียกขวัญกลับร่างที่นอนตาย

ศาสนาอื่น ร้องไห้เสียใจ แต่งงานศพไทย สนุกฉิบหาย เล่นไฟ ใส่ชุดสีสัน ไม่ใช่เรื่องเศร้า เพราะฐานคิดมาจากตรงนี้”

มติชน

Matchon
Circulation: 950,000
Ad Rate: 1,650

Section: First Section/ประชาชน

วันที่: จันทร์ 10 ตุลาคม 2565

ปีที่: 45

ฉบับที่: 16283

หน้า: 1 (ขวา), 13

Col.Inch: 198.53 Ad Value: 327,574.50

PRValue (x3): 982,723.50

คลิป: สีสี่

หัวข้อข่าว: ชุดสื่อฯ ศาสนาผีหลายพันปีเปิดบทวิเคราะห์การเมืองร่วมสมัยใน 'ข้างขึ้นข้างแรม'

ในตอนท้าย ยังขอ 'คอมเมนต์' วงการโบราณคดีไทย ที่ใช้คำเรียกโบราณวัตถุที่พบร่วมกับโครงกระดูกในหลุมขุดค้นว่า 'ของอุทิศ' ว่า ไม่ถูกต้อง เนื่องจากเป็นการใช้แนวคิดทางพุทธศาสนาอธิบาย และการศึกษาไทยแยกศาสนาต่างๆ ทำให้อยู่โดดๆ ทั้งที่ความจริงไม่ได้เป็นเช่นนั้น แต่ในสังคมไทยหลอมรวมไว้ทั้งศาสนาผี พราหมณ์ พุทธ และอื่นๆ

"การเอาท่อนไม้ฝังในหลุมศพ ไม่ใช่ของที่ระลึก ไม่ใช่ของอุทิศตามที่นักโบราณคดีชอบใช้ เพราะจะเข้าพุทธ นี่มันศาสนาผี จะเอาพุทธไปอธิบายไม่ได้ หลายอย่างเกี่ยวกับผี และพราหมณ์ ไม่ใช่พุทธ แต่ถูกจับยัดให้เป็นพุทธ ซึ่งไม่ถูก" สุจิตต์วิพากษ์ ท่ามกลางบุคลากรวงการประวัติศาสตร์โบราณคดี ที่ให้เกียรติมาร่วมรับฟัง ไม่ว่าจะเป็น เขมชาติ เทพไชย อติตรองอธิบดีกรมศิลปากร, นิตยา กนกมงคล ผอ.สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, นิภา ลังคนาคินทร์ ผอ.พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร, ว่าที่ ดร.วิราวรรณ นฤปิติ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ เจ้าของผลงานหนังสือ 'การเมืองเรื่องพระพุทธรูป' และ **ฉันท นาคณอมทรัพย์** นักวิชาการอิสระ ผู้ผลิตสารคดีแนววัฒนธรรม และอีกมากมาย

งานนี้ **ปานบัว บุนปาน** กรรมการผู้จัดการบริษัท มติชน จำกัด (มหาชน), **นฤตย์ เสกธีระ** กรรมการผู้จัดการบริษัท งานดี จำกัด, **สมปราวณา คล้ายวิเชียร** ผอ.ฝ่ายดิจิทัลมีเดีย มติชนทีวี, **อพิสิทธิ์ วีระจาวรารณ** รอง ผอ.ศูนย์ข้อมูลมติชน และ **มณฑล ประภากรเกียรติ** ผู้จัดการสำนักพิมพ์มติชน ให้การต้อนรับแขกเหรื่อที่เดินทางร่วมงานอย่างล้นหลาม

ด้านแฟนคลับอดีตสองกุมารสยาม 'ชรรค์ชัย-สุจิตต์' ก็ได้กรอขอเซลที่ร่วมเฟรมอย่างคับคั่ง ตั้งแต่แฟนหนังสือยุคกระดาษเฟื่องฟูเมื่อหลายทศวรรษก่อน ครั่งยังฮึดออกผลงานคู่ดูโอ อย่าง นิราศ, ครั่งรักครั้งใคร่, หันหลังชนกัน และอีกมากมาย

จวบจนยุคโซเชียล ก็ยังจูงมือสร้างสรรค์รายการ 'ทอดน่องท่องเที่ยว' โหนจะฟาดเผด็จการ วิพากษ์การเมืองไทยผ่านโลกออนไลน์-ออนไลนไม่มีพักผ่อน และไม่คิดพักก่อน

ข้างขึ้นข้างแรม อาจเป็นการกลับมาอีกครั้งแบบแพคคู่บนแผงหนังสือ ทว่า ไม่ใช่การ 'กลับมา' อีกครั้งของ ผู้เป็นนักหนังสือพิมพ์ตราบั้งชีวิตอย่างชรรค์ชัย-สุจิตต์ ที่ไม่เคยห่างหายจากวงการนี้หมึกแม่เพียงวันเดียว

พันธุ์ทิพย์ วีระเนตร